

9. Рейнгард И.А. Лекции по педагогике высшей школы./ И.А. Рейнгард. – Днепропетровск: Днепропетровский ун-т, 1970. – 167 с.

В статті розглядаються методологічні аспекти наступності професійної підготовки вчителя технологій у вищих педагогічних закладах освіти. Встановлено, що для здійснення наступності в навчальному пізнанні, тобто реалізації внутрішніх взаємозв'язків у засвоєваних знаннях, необхідним є координування педагогічних дій в процесі вивчення окремих циклів базової і професійної підготовки (природничо-математичного, спеціального тощо), встановлення наступних внутрішніх і міжпредметних зв'язків.

Ключові слова: професійна підготовка, зміст навчання, технологія.

В статье рассматриваются методологические аспекты преемственности профессиональной подготовки учителя технологий в высших педагогических учебных заведениях. Установлено, что для осуществления преемственности, то есть реализации внутренних взаимосвязей в знаниях, необходимой является координация педагогических действий в процессе изучения отдельных циклов базовой и профессиональной подготовки, установление преемственных внутренних и межпредметных связей.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, содержание образования, технология.

This article is about methodological aspects of continuity the professional preparation the teacher of technology in higher pedagogical school. For realization of the continuity in the educational cognition, the realization inner correlation in the learning knowledge, it is necessary to coordinate pedagogical actions during the process of learning different cycles of the basic and professional preparation (nature-mathematical, special), the realization of the following inner and intersubjects connections.

Keywords: professional preparation, the content of the education, technology.

УДК 378.091.313:004.77

О.В. Герасімова
м. Вінниця, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Постановка проблеми. Суспільство ХХІ століття характеризується як постіндустріальне, якому притаманна глобалізація та інформатизація. Відповідно до цього відбувається модернізація освіти, яка передбачає розв'язання проблеми перегляду педагогічних позицій та критичної переоцінки науково-технічних і емпіричних основ професійного навчання. Відповідно до цього, виникає проблема вдосконалення підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ, тобто підготовки та становлення професіонала, котрий має володіти ґрунтовними знаннями, вміє орієнтуватися в досягненнях педагогічної науки, самостійно здійснювати пошук, роз'яснення та вирішення професійних задач.

Сучасна школа потребує високоерудованих фахівців, мобільних, критично мислячих, готових до співпраці та взаємодії в роботі, до реалізації особистісного підходу в навчанні, самоактуалізації тих, хто навчається. Тому однією з головних задач вищої школи стає підготовка компетентного фахівця, який здатний професійно організувати та взаємодіяти в колективі, розв'язувати питання, які стосуються підготовки до життя підростаючого покоління, тобто професіонала. Формування комунікативної компетенції як складової професійної компетентності у підготовці майбутнього педагога є необхідною умовою якісної підготовки педагога.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі формування комунікативної компетенції професійної компетентності педагога присвячені дослідження вчених: В. Байденко, І. Зимньої, О. Іскандерової, Н. Кузьміної, Б. Сластьоніна, Ю. Татур та ін.

У системі професійного навчання педагогів комунікативна компетенція набуває особливого значення в зв'язку з пріоритетним її значенням у процесі підготовки майбутніх педагогів.

Мета статті полягає в розгляді підходів до визначення понять компетентність / компетенція та процесу формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього педагога в процесі його навчання у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Проблема комунікативної компетенції професійної компетентності майбутнього педагога є складовою його загальної компетентності. Існують різні підходи до визначення компетентності, компетенції.

Нині головним завданням освіти є підготовка компетентних людей, які були би здатні застосовувати свої знання в будь-яких умовах, самостійно здійснювати пошук у розв'язанні проблем, що виникають протягом усього свого життя. Вхідження в компетентнісну освіту передбачає виконання низки послідовних дій з боку всіх учасників навчального процесу.

В загальному, компетентність – відповідність вимогам, що висуваються, критеріям та стандартам у певній галузі діяльності, а також у процесі розв'язання певного типу задач, володіння необхідними активними знаннями, здатність досягти поставленої мети та володіти ситуацією. Нині у визначенні поняття «компетентність» відсутній єдиний підхід.

Л. Мітіна дає наступне визначення: «Компетентність – це знання, уміння, навички, а також способи та прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, розвитку особистості».

Компетентним вважають такого педагога, який на високому рівні здійснює педагогічну діяльність, спілкування, досягаючи високих результатів. При цьому компетентність педагога визначається його професійними знаннями та уміннями з однієї сторони, а також професійних позицій, психологічних якостей – з іншої сторони (А. Маркова).

В. Адольф наводить наступне визначення: Компетентність – це складне утворення, яке включає комплекс знань, умінь, властивостей та якостей особистості, які забезпечують варіативність, оптимальність та ефективність побудови навчально-виховного процесу. Або компетентність – це сукупність професійно-педагогічних компетенцій (О. Сисоєва).

Наведемо визначення поняття компетенції. Компетенція – від лат. *competere* – відповідати, підходити (Вікіпедія).

Компетенція означає коло питань, в яких людина добре обізнана, володіє пізнанням і досвідом (А. Хуторський).

Окремо виділяють професійну компетенцію. Професійна компетенція – здатність успішно діяти на основі практичного досвіду, вміння і знань в процесі розв'язування задач професійного роду діяльності (Вікіпедія).

У педагогіці розглядають наступні професійно-педагогічні компетенції.

Соціально-психологічна компетенція пов'язана з готовністю розв'язувати професійні задачі.

Професійно-комунікативна компетенція визначає рівень успішності педагогічного спілкування та взаємодії з суб'єктами навчального процесу.

Розглядаючи професійно-комунікативну компетентність майбутнього педагога, виходячи з досліджень Г. Трофімової [1, с. 12], яка вважає, що зазначена компетентність є інтегративною здатністю педагога цілеспрямованого взаємодіяти з іншими учасниками педагогічного процесу на своєму рівні навченості, вихованості, розвитку, на основі таких особистісно-професійних якостей: товаристська, щирість, гуманність, здібність до емпатії, рефлексії, з урахуванням комунікативних можливостей співрозмовника.

Процес формування професійно-комунікативної компетентності майбутнього педагога має інтраактивну та інтерактивну складові.

Інтерактивна складова включає активізуючий вплив зовнішнього середовища, яке задає цілі та визначає критерії цієї складової.

Інтраактивна складова передбачає внутрішню активність учасників навчального процесу.

Аналізуючи компоненти педагогічного процесу, важливо зупинитися на педагогічних умовах, які визначають ефективний розвиток і функціонування професійних комунікацій. Такими педагогічними умовами можуть бути такі характеристики: професійна активність

майбутнього педагога, професійна інформованість, усвідомленість, свобода вибору, професійна спрямованість та ін.

Ефективність даного процесу може бути забезпечена наступними умовами:

- активне використання міжпредметних зв'язків;
- використання інформаційно-комунікативних технологій;
- навчання в телекомунікаційних проектах, веб-квестах;
- поєднання теорії з практикою в професійному навчанні;
- забезпечення комплексу активних засобів і методів навчання, які спрямовані на

розвиток особистості;

– використання в навчальному процесі методів, які сприятимуть розвитку професійної самостійності;

– організація педагогічних практик з елементами професійного проектування;

– орієнтація всіх учасників навчального процесу на творчу самостійність, професійний саморозвиток.

Розробка відповідних педагогічних умов, їх реалізація в навчальному процесі буде ефективною за умови їх комплексного використання та залежить від широкого кола питань, які діляться на зовнішні та внутрішні. Вчені: Ю. Бабанський, В. Безрукова, Б. Ліхачов, П. Підласий, М. Скаткін, В. Сластьонін, Є. Шиянов та ін. виділили та обґрунтували загальнодидактичні і домінуючі принципи, які є базовими для навчання майбутніх педагогів [1, с. 12].

Аналіз відповідних робіт згаданих вище вчених дозволив визначити структуру дидактичних принципів професійної комунікативної компетенції майбутніх педагогів. До них належать: принцип соціальної зумовленості, принципи єдності теорії і практики; цілеспрямованість; свідомість і активність; відповідність навчальної діяльності до функціональних обов'язків; облік і розвиток професійних потреб.

До домінуючих належать принципи: функціональності, професійної спрямованості, особистісно-діяльнісний підхід, відбір диференційованого змісту.

У контексті гуманістичного підходу мета сучасного ВНЗ передбачає реалізацію потреби особистості в інтелектуальному, культурному і моральному розвитку, створення умов для професійного зростання та вдосконалення [2, с. 5].

Мета та завдання професійної підготовки майбутніх педагогів полягає в досягненні високої успішності студентів, одержання якісної професійної освіти, підготовки їх до самостійної професійної роботи в навчанні та вихованні. Педагогічна діяльність педагога передбачає досягнення мети – досягнення методичної майстерності та розповсюдження накопиченого досвіду. Але ж велику складність викликає вимірювання та оцінювання показників розвитку комунікативної компетенції професійної компетентності педагога.

Нині майже відсутні методики, які дозволяють оцінити спектр і рівень досягнення компетенцій, а тому має сенс виділити наступні компоненти комунікативної компетентності професійної компетентності педагога:

– готовність до прояву компетентності (мотиваційний аспект);

– володіння знаннями змісту компетентності (когнітивний аспект);

– досвід прояву компетентності в різних стандартних і нестандартних ситуаціях (поведінковий аспект);

– відношення до змісту компетентності та обсягу її додатків ціннісно-змістовий аспект);

– емоційно-вольова регуляція і результати прояву компетентності.

Висновки. Аналіз визначення та структури понять компетентність/компетенція виявив різноманітність розуміння сутності цих понять, багатогранність нюансів та акцентів, які зумовлені різними точками зору та підходу авторів, відсутність єдиного підходу до диференціації термінів, виділивши те, що їх основою є знання та якості особистості, котра використовуються в різноманітних професійних ситуаціях. Особливістю компетентнісного підходу є те, що знання, вміння, навички і досвід характеризуються інтегрованою

властивістю, яка спрямована на розвиток особистості, яка проявляється в професійній діяльності. Тому виникає проблема в зміні змісту, технологіях навчання, тому окремо виділена професійно-комунікативна компетентність педагога, яка передбачає здатність його здійснювати пошук, збір, методичну обробку та застосування в професійній педагогічній діяльності.

Література:

1. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды [Текст] / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1989. – 558 с.
2. Мелихеда Я. И. Личностно ориентированая технология обучения в учебном процессе : дис., канд. пед. наук. [Текст] / Я. И. Мелихеда. – М., 2000. – 181 с.

У статті розглянуті визначення компетентності, її складової – професійної комунікативної компетенції майбутнього педагога та шляхи її реалізації в процесі навчання у ВНЗ.

Ключові слова: інтерактивна складова, інтерактивна складова, компетентність, компетенція, професійна компетенція, професійна підготовка.

В статье рассмотрены определения компетентности, ее составляющей – профессиональной коммуникативной компетенции будущего педагога и пути ее реализации в процессе обучения в ВУЗе.

Ключевые слова: интерактивная составляющая, интерактивная составляющая, компетентность, компетенция, профессиональная компетенция, профессиональная подготовка.

Definitions of competence, its components, a professional communicative competency of a future teacher and ways of its realization in the process of studying in the higher educational establishment are viewed in this article.

Keywords: interactive component, intro-active component, competency, competence, professional competency, professional training.